תַּלְמוּד לוֹמַר בהמשך הפסוק שהבאנו לעיל והעמדנו שמדובר ברגל, 'חֵלֶק בְּחֶלֶק יֹאכֵלוּ', לומר שִׁבְּחֶלֶק עֲבוֹדָה ששוה בכל המשמרות [וכמו שנתרבה לעיל מ'ובא בכל אות נפשו ושרת'], כָּךְ חֵלֶק אֲכִילָה יהיה שוה בין כולן. מבארת הגמרא: וּמַאי אֲכִילָה – באיזו אכילה צריך ללמדנו ששוה בכל המשמרות ברגל, אִילֵימָא באכילת קָרְבָּנוֹת, כגון שעירי חטאות, וחזה ושוק של שלמי חגיגה הבאים מחמת הרגל, הרי מֵהֶתֵּם נָפְקָא – מפסוק אחר למדנו זאת 'לַכֹּהֵן הַמַּקְרִיב אֹתָהּ לוֹ תִּהְיֶה', מלמד שכהן שזכאי לעבוד בקרבן, זכאי גם לאכול את הקרבן, וכיון שלמדנו לעיל שכל הכהנים שוים בעבודת הקרבנות הבאים מחמת הרגל, פשוט ששוים אף באכילה. אֶלָּא בא ללמד על אכילת לֶחֶם הַפָּנִים שאף שאין בו שום עבודה [שכבר נעשית עבודתו משבת שעברה], מכל מקום חולקים בין כולם. ממשיכה הברייתא: יָכוֹל אַף בְּחוֹכוֹת הָאֲבוֹת שֶׁלֹּא מַחֲמַת חֶרֶגֶל וקרבות בָּרֶגֶל יהיו כל הכהנים זכאים בעבודתן ויחלקו גם באכילה, תַּלְמוּד לוֹמַר בהמשך הפסוק 'חֵלֶק בְּחֵלֶק יֹאכֵלוּ' לְבַד מִמָּכְרֵי עַל הָאֲבוֹת' – ששוים בעבודה ובאכילה רק בחיובי הרגל, חוץ ממה שמכרו אבות אוכל זה לזה. מבארת הברייתא: מַה מָּכְרוּ הָאֲבוֹת זֶה לָזֶה, שהתנו ומכרו האבות ביניהם בימי דוד ושמואל, שיהו משמשים כל אחד בשבתו הקבועה, אֲנִי בְּשַׁבָּתִי וְאַתָּה בְּשַׁבָּתְךָ, ולכן נדרים ונדבות וקרבנות ציבור שישנם בשאר ימות השנה, הרי הם למשמר הקבוע באותו שבוע ואין כל המשמרות שוות בהם, אולם לחם הפנים אף שהוא קבוע ואינו בא מחמת הרגל יש בו גזירת הכתוב 'חלק כחלק יאכלו' שכולם שוים בו:

שנינו במשנה: בָּעֲצֶרֶת אוֹמֵר לוֹ חֶילֶךְ וְכוּ': אִיתְּמַר, נחלקו אמוראים במי שנכנס לסוכה בפעם הראשונה, וצריך לברך ברכת לישב בסוכה וברכת שהחיינו איזו מהן יברך קודם, רַב אָמַר, מברך ברכת לישב בסוּכָּה, וְאַחַר כָּךְ מברך ברכת זְמַן – שהחיינו. וְרַבָּה בַּר בַּר חָנָה חלק וְאָמַר, מברך ברכת זְמַן, וְאַחַר כָּךְ ברכת לישב בסוּכָּה. מבארת הגמרא את טעמיהם: רַב אָמַר סוּכָּה וְאַחַר כָּךְ זְמַן, לפי שברכת לישב בסוכה היא חִיּוּבָא דְּיוֹמָא – חובת היום, לכך עָדִיף לברך עליה קודם. וְרַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר זְמַן וְאַחַר כָּךְ סוּכָּה, לפי שתָּדִיר וְשֶׁאֵינוֹ תָּדִיר תָּדִיר קוֹדֵם, וברכת זמן היא תדירה שישנה בכל הרגלים.

מקשה הגמרא: לֵימָא – האם נאמר שרַב וְרַבָּה בַּר בַּר חָנָה בְּפְלוּגְתָּא דְּבֵית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל קָמִיפְּלְגִי, דִּתְנוּ רַבָּנָן, אלו דְּבָרִים שֵׁישׁ בהם מחלוקת בֵּין בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל בְּהלכות השייכות לְמָעוֹדָה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, כשעושה קידוש בשבת ויום טוב, מְבָרֵךְ עַל קדושת הַיּוֹם תחילה וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן – בורא פרי הגפן. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ עַל הַיּוֹם. מבארת הברייתא את טעמיהם: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים מְבָרֵךְ עַל הַיּוֹם וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן, מפני שֶׁהַיּוֹם יותר חשוב שהוא גּוֹרֵם לַיַּיִן שֶׁיָּבֹא, שמחמת שנזקק לקדש שותה יין קודם סעודתו, ולכך מקדים את ברכת היום. וְטעם נוסף, שֶׁכְּבָר קִדֵּשׁ הַיּוֹם בצאת הכוכבים וַעֲדַיִן יַיִן לֹא בָּא לפניו אלא עתה, וכשם שקדושת היום קדמה כך ברכתה קודמת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ עַל הַיּוֹם, מפני שֶׁהַיַּיִן גּוֹרֵם לִקְדוּשָׁא שֶׁתֹּאמַר, שהרי אם לא היה לו יין לא היה מקדש. דָּבָר אַחֵר [־טעם אחר], בִּרְכַּת הַיַּיִן תְּדִירָה, שהיא בכל השנה, וּבִרְכַּת הַיּוֹם אֵינָהּ תְּדִירָה, שהיא רק בשבתות ובימים טובים, וְתָדִיר וְשֶׁאֵינוֹ תָּדִיר תָּדִיר קוֹדֵם. מסיימת הגמרא את הקושיא: לֵימָא – האם נאמר שרַב דְּאָמַר שברכת הסוכה קודמת לזמן משום שחיוב היום עדיף מתדיר, סובר בְּבֵית שַׁמַּאי שאף הם הקדימו ברכת קידוש היום לברכת היין אף שהיא תדירה, וְרַבָּה בַּר בַּר חָנָה דְּאָמַר שברכת זמן קודמת לסוכה משום שתדיר עדיף מחיוב היום, סובר בְּבֵית הִלֵּל שהקדימו ברכת היין לברכת היום משום שהיא תדירה.

מתרצת הגמרא: אָמַר לָךְ רַב – יכול רב לומר אֲנָא דְּאָמְרִי שברכת סוכה קודמת לזמן משום שחיוב היום עדיף, אומר זאת אַפִּילּוּ לְבֵית הִלֵּל שהקדימו את ברכת היין, משום שעָדִיף בֵּית הִלֵּל – שברכת היין קודמת, אֶלָּא משום שיש עוד טעם נוסף שֶׁהַיַּיִן גּוֹרֵם לִקְדוּשָׁא שֶׁתֹּאמַר, ולולי טעם זה גם בית הלל היו מקדימים את ברכת היום לפי שחיוב היום עדיף על תדיר. אֲבָל הָכָא – בברכת זמן וסוכה שאין טעם זה, שהרי אִי לָאו ברכת הַזְּמַן מִי לֹא אַמְרִינַן ברכת הַסּוּכָּה, הלא אין ברכת הזמן גורמת את ברכת הסוכה, ובכל ימי חג הסוכות מברכים על הסוכה אף שאין מברכים 'זמן', ולכן ברכת הסוכה קודמת, שחיוב היום עדיף. וְרַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר לָךְ, אֲנָא דְּאַמְרִי שברכת זמן קודמת לברכת סוכה משום שהיא תדירה, אומר זאת אַפִּילּוּ לְבֵית שַׁמַּאי שהקדימו את ברכת היום, משום שעָדִיף בֵּית שַׁמַּאי הָתָם – שברכת היום קודמת, אֶלָּא משום הטעם שאמרו שֶׁהַיּוֹם גּוֹרֵם לַיַּיִן שֶׁיָּבֹא, וסברו בית שמאי שטעם זה עדיף על תדיר, אֲבָל הָכָא שלא שייך לומר טעם זה, שהרי אִי לָאו סוּכָּה מִי לֹא אַמְרִינַן זְמַן – האם בלא ישיבת סוכה אין מברכים זמן על הרגל, הרי אף הולכי דרכים שפטורים מן הסוכה אומרים זמן בשביל המועד כמו בשאר רגלים, וכיון שלא שייך טעם זה צריך להקדים ברכת הזמן משום שהיא תדירה.

מקשה הגמרא: תָּנַן, בָּעֲצֶרֶת שחל בשבת היו מחלקים מלחם הפנים ומשתי הלחם, וְאוֹמֵר לוֹ המחלק לכהן חֶילֶךְ לחם הפנים שהוא מַצָּה, ולאחר מכן אומר לו חֶילֶךְ שתי הלחם שהם חָמֵץ, הרי שמקדים את חלוקת לחם הפנים לחלוקת שתי הלחם. וְהָא הָכָא דְּחָמֵץ עִיקָּר – ששתי הלחם הם עיקר חובת היום, וְהַמַּצָּה טָפֵל – שמצות לחם הפנים נעשתה בשבת שעברה כשסידרו אותו על השלחן, ועכשיו רק מחלקים אותו, וּבכל זאת קָתָנֵי 'חֶילֶךְ מַצָּה וְחֶילֶךְ חָמֵץ' שחלוקת לחם הפנים קודמת, משום שהיא תדירה. ומוכח כרבה בר בר חנה שתדיר עדיף, וְתִיּוּבְתָּא דְּרַב. מתרצת הגמרא: אָמַר לָךְ רַב תַּנָּאֵי הִיא – דבר זה שנוי במחלוקת תנאים, דְּתַנְיָא, אומר לו המחלק 'חֶילֶךְ מַצָּה חֶילֶךְ חָמֵץ'. אַבָּא שָׁאוּל חולק וְאוֹמֵר, שהמחלק אומר להיפך 'חֶילֶךְ חָמֵץ חֶילֶךְ מַצָּה', שלדעתו הקדימו לחלק את שתי הלחם משום שהם עיקר חובת היום. ואם כן לדעת אבא שאול חיוב היום עדיף על דבר שהוא תדיר. ואמר לך רב, אני סובר כאבא שאול שחיוב היום עדיף על תדיר, ולכן גם מקדים לברך ברכת סוכה קודם לברכת זמן.

דָּרַשׁ רַב נַחְמָן בַּר רַב חִסְדָּא, לֹא – אין ההלכה כְּדִבְרֵי רַב דְּאָמַר שמברכים קודם סוּכָּה וְאַחַר כָּךְ זְמַן, אֶלָּא קודם מברכים זְמַן וְאַחַר כָּךְ סוּכָּה, וכדעת רבה בר בר חנה. וְרַב שֵׁשֶׁת בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי אָמַר, מברכים קודם סוּכָּה וְאַחַר כָּךְ מברכים זְמַן וכדעת רב. מסיקה הגמרא: וְהִלְכְתָא שקודם מברך ברכת הסּוּכָּה וְאַחַר כָּךְ זְמַן כדעת רב:

שנינו במשנה: מִשֶּׁמֵּת שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק [וְכוּ'] הוא מקריב תמידים נדרים ונדבות וּשְׂאָר קָרְבְּנוֹת צִבּוּר: שואלת הגמרא: לַאֲתוּיֵי מַאי – מה בא התנא לרבות במה שאמר 'ושאר קרבנות צבור', מלבד מה שנשנה במשנה. עונה הגמרא: לַאֲתוּיֵי פַּר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר וּשְׂעִירֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים – היינו שאם אירע שעברו העם ברגל בהוראת הסנהדרין עבירה שחייבים על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת, וצריכים הסנהדרין להביא פר לכפרה, או עבדו עבודה זרה בהוראתם וצריכים להביא שעיר, כשמביאים קרבנות אלו ברגל עבודתם מוטלת על המשמר הקבוע, ואין כל המשמרות שוות בהם:

שנינו במשנה: וְהוּא – המשמר הקבוע מַקְרִיב אֶת הַכֹּל: שואלת הגמרא: לַאֲתוּיֵי מַאי – מה באה המשנה לרבות בזה. עונה הגמרא: לַאֲתוּיֵי קַיִץ הַמִּזְבֵּחַ – כאשר המזבח עומד בטל [שכלתה הקטרת התמיד ואין קרבנות יחיד של נדרים ונדבות], היו הכהנים מביאים קרבנות עולה מכספי השופרות המיוחדים לכך שהיו במקדש, ומקריבים אותם על המזבח, וכאשר מקריבים מהם ברגל, עבודתם מוטלת רק על המשמר הקבוע.

משנה

יוֹם טוֹב הַמָּסְמוּךְ לַשַּׁבָּת, בֵּין מִלְּפָנֶיהָ – שחל יום טוב האחרון בערב שבת, בֵּין לְאַחֲרֶיהָ – שחל יום טוב הראשון ביום ראשון, אף על פי שאין השבת בתוך החג הָיוּ כָּל הַמְּשָׁמָרוֹת שָׁווֹת בְּחִילּוּק לֶחֶם הַפָּנִים בשבת. שאם חל יום טוב האחרון בערב שבת, הרי אין הכהנים

המשך בעמוד נה

יכולים לשוב לביתם עד לאחר השבת, ואם חל יום טוב הראשון ביום ראשון הרי צריכים הכהנים להקדים ולבוא מערב שבת בשביל יום טוב, שבשבת לא יוכלו לבוא, לכך תיקנו שאף בשבת הסמוכה ליום טוב יחלקו כל הכהנים בשוה בלחם הפנים. אך אם אין השבת סמוכה ממש ליום טוב, אלא חָל לִהְיוֹת יוֹם אֶחָד [לְחַפְסִיק] בֵּינֵיתֵים – בין יום טוב לשבת, כגון שחל יום טוב הראשון ביום שני שיכולים הכהנים לבוא לרגל ביום ראשון והם הקדימו ובאו מערב שבת, או שחל יום טוב האחרון ביום חמישי שיכולים לחזור לבתיהם ביום שישי, והם התעכבו שם בשבת, אין חולקים בשוה אלא הַמִּשְׁמָר שֶׁזִּמְּנוּ קָבוּעַ לעבוד באותו שבוע הָיָה נוֹטֵל עֲשָׂר חֲלוֹת, וחולקים אותן בין משמר הנכנס למשמר היוצא כדרך כל שבתות השנה, וְהַמִּתְעַכֵּב נוֹטֵל שְׁתַּיִם – שאר המשמרות שנתעכבו שם אין נוטלות אלא שתי חלות ומתחלקות ביניהן. וּבִשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, המשמר הַנִּכְנָס נוֹטֵל שֵׁשׁ חלות, וְהמשמר הַיּוֹצֵא נוֹטֵל שֵׁשׁ חלות. רַבִּי יְהוּדָה חולק וְאוֹמֵר, שהמשמר הַנִּכְנָס נוֹטֵל שֶׁבַע חלות, וְהמשמר הַיּוֹצֵא נוֹטֵל חֲמֵשׁ, וטעמו יבואר בגמרא. הַנִּכְנָסִין חוֹלְקִין ביניהם את המגיע לחלקם בִּצְפוֹן העזרה, כדי שיראו כולם שהם הנכנסים, שצד צפון הוא עיקר שהתורה קבעה שם את שחיטת קודשי קדשים. וְהַיּוֹצְאִין חולקים ביניהם את חלקם בְּדָרוֹם העזרה, כדי שיראו שהם יוצאים והולכים להם, לכן שינו את מקומם לצד שאינו חשוב ועיקר. אמנם את משמרת 'בִּילְגָּה' קנסו שֶׁלְּעוֹלָם אף בכניסתה, חוֹלֶקֶת בַּדָּרוֹם. ועוד שני קנסות קנסוה, אמרו שֶׁמַּצָּעָתָהּ שמכניסים בה את צואר הבהמה בזמן השחיטה, תהא קְבוּעָה וסגורה ותאלץ להשתמש בשל משמרות אחרות, וזהו גנאי לה. ועוד, שֶׁחֲלוֹנָהּ שבו שומרות המשמרות את סכיניהן, תהא סְתוּמָה ותאלץ להשתמש בחלונות של משמרות אחרות:

גמרא

שנינו במשנה, יום טוב הסמוך לשבת בין מלפניה בין לאחריה היו כל המשמרות שוות. מבררת הגמרא: מַאי מִלְּפָנֶיהָ וּמַאי מִלְּאַחֲרֶיהָ, אִילֵימָא 'לְפָנֶיהָ' היינו שְׁיּוֹם טוֹב רִאשׁוֹן של חג היה לפני השבת, כלומר בערב שבת, ו'לְאַחֲרֶיהָ' היינו שְׁיּוֹם טוֹב אַחֲרוֹן – שמיני של חג היה לאחר השבת, כלומר ביום ראשון, אם כן השבת שסמוכה להם [שהיא שבת חול המועד] היא בתוך החג עצמו, והרי הֵיינוּ שַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הֶחָג ששנינו במשנה לעיל שחולקות בשוה. אֶלָּא, פירוש המשנה הוא להיפך, 'לְפָנֶיהָ' הכוונה שְׁיּוֹם טוֹב אַחֲרוֹן היה בערב שבת, ואם כן אין השבת בתוך החג אלא לאחריו. ו'לְאַחֲרֶיהָ' הכוונה שְׁיּוֹם טוֹב רִאשׁוֹן היה ביום ראשון, ואם כן השבת קדמה לחג. ועל זאת חידשה משנתינו שאף על פי שאין השבת בתוך החג אלא רק סמוכה לו, כל המשמרות חולקות בשוה בלחם הפנים. שואלת הגמרא: מַאי טַעֲמָא חולקות בשוה, הלא בפסוק שהבאנו לעיל נתחדש שברגל הן שוות, וכאן אין זה ברגל. מבארת הגמרא: בֵּיוָן דְּהָנֵי מַקְדְּמֵי – כיון שכאשר חל יום טוב ביום ראשון חייבים הכהנים להקדים ביאתם מיום שישי, וְהָנֵי מְאַחֲרֵי – וכאשר חל בערב שבת חייבים הם לעכב חזרתם לביתם עד אחר שבת, לכן תִּיקְּנוּ להם רַבָּנָן מִילְּתָא – דבר זה כִּי הֵיכִי דְּנֵיכְלוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי – כדי שיאכלו יחד, ולא תתעורר מחלוקת וטרוניא ביניהם:

שנינו במשנה: חָל יוֹם אֶחָד וכו' רבי יהודה אומר הנכנס נוטל שבע:

שׁוֹאֶלֶת הגמרא: לשיטת רבי יהודה שמשמר הנכנס נוטל שבע, וְהָנֵי תַּרְתֵּי מַאי עֲבִידְתַּיְיהוּ – עבור מה הם נוטלים שתי חלות יתירות על המשמר היוצא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּשֶׁכֵּר הֲנָפַת דְּלָתוֹת – על שהם מגיפים ונועלים בערב את הדלתות שפתחו אנשי משמר היוצא. מקשה הגמרא: מה טעם יש בזה, וְנֵימָא לֵיהּ משמר היוצא למשמר הנכנס, 'דֵּל בְּדֵל' – הסר חוק זה מכאן בשביל שיסירוהו אצלך, כלומר, הלא אם תיטול ממני עכשיו שתים, בשבוע הבא יטלו גם ממך שתים למשמר הנכנס, לכך טול עכשיו בשוה כדי שבשבת הבאה גם אתה תיטול בשוה. מתרצת הגמרא: אָמַר אַבַּיֵי יש מאמר השגור בפי הבריות 'בּוּצִינָא טָבָא מְקָרֵא' – שפירושו, אם אדם אומר לחבירו אני נותן לך דלעת קטנה כשהיא מחוברת, אם תרצה תוכל לתולשה עכשיו כשהיא בוצינא [־דלעת קטנה], ואם תרצה תוכל להניחה ולחכות עד שתיגדל ותהיה קרא [־דלעת גדולה], טוב לו לתולשה מיד, שמא לאחר זמן יתחרט המוכר או שמא לא יצטרך הוא לזה, שעדיף לו דבר קטן ובטוח עכשיו, מדבר שיקבל בעתיד אף שהוא גדול יותר. וכן בענין המשמרות, מעדיפים הכהנים לקבל עכשיו את מה שראוי להם ליטול, מאשר להמתין לשבת הבאה.

שנינו במשנה, שמשמר הנכנס והיוצא חולקים בלחם הפנים: אָמַר רַב יְהוּדָה, וּבְמוּסָפִין חוֹלְקִין – כשם שחולקים בלחם הפנים כך גם חולקים בעורות של המוספים של כל שבת. מקשה הגמרא: מֵיתִיבִי, שנינו בברייתא מִשְׁמָרָה הַיּוֹצֵאת עוֹשָׂה את הַתָּמִיד שֶׁל שַׁחַר וְאת קרבנות המוּסָפִין, וּמִשְׁמָרָה הַנִּכְנֶסֶת עוֹשָׂה את הַתָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם וְאת הקטרת הַכְּזִיכִין של לחם הפנים, וְאִילּוּ את מה שאמר רב יהודה שמּוּסָפִין חוֹלְקִין לֹא קָתָנֵי בברייתא. מתרצת הגמרא: הָאי תַּנָּא בַּחֲלוּקָה לֹא קָא מַיירֵי – התנא בברייתא זו התייחס רק לעבודה עצמה, ולא לחלוקה. מקשה הגמרא: אָמַר רָבָא, וְהָא תָּנָא דְּבֵי שְׁמוּאֵל, ששנה ברייתא דְּמַיירֵי בַּחֲלוּקָה – שהוזכר בה חלוקה בין המשמרות, ובכל זאת בְּמוּסָפִין חוֹלְקִין לֹא קָתָנֵי, דְּתָנָא דְּבֵי שְׁמוּאֵל, מִשְׁמָרָה הַיּוֹצֵאת עוֹשָׂה תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר וּמוּסָפִין, מִשְׁמָרָה הַנִּכְנֶסֶת עוֹשָׂה תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם וּכְזִיכִין, ומבארת הברייתא את סדר חלוקת לחם הפנים, אַרְבָּעָה כֹּהֲנִים הָיוּ נִכְנָסִין שָׁם בעזרה, שְׁנַיִם מִמִּשְׁמָר זוֹ – משמר היוצא וּשְׁנַיִם מִמִּשְׁמָר זוֹ – משמר הנכנס, וְחוֹלְקִין את לֶחֶם הַפָּנִים. וְאִילּוּ בְּמוּסָפִין חוֹלְקִין לֹא קָתָנֵי בברייתא, ומוכח שלא חולקים במוספים, ואם כן תְּיוּבְתָּא דְּרַב יְהוּדָה. מסיקה הגמרא: אכן תְּיוּבְתָּא ונדחו דבריו:

שנינו במשנה: הַנִּכְנָסִין חוֹלְקִין בַּצָּפּוּן: תָּנוּ רַבָּנָן, הכהנים ממשמר הַנִּכְנָסִין, חוֹלְקִין את חלקם בלחם הפנים בַּצָּפּוֹן העזרה, והטעם כְּדֵי שֶׁיִּרְאוּ הכל שֶׁהַן המשמר הנִּכְנָסִין. וְהכהנים ממשמר הַיּוֹצְאִין, חוֹלְקִין את חלקם בלחם הפנים בְּדָרוֹם העזרה, והטעם כְּדֵי שֶׁיִּרְאוּ הכל שֶׁהַן המשמר היוֹצְאִין:

משמרת בֵּילְגָּה לְעוֹלָם חוֹלֶקֶת בַּדָּרוֹם אף בכניסתה, לפי שקנסוה שלעולם יהיו נראים כיוצאים: מבארת הגמרא את סיבת הקנס: תָּנוּ רַבָּנָן, מַעֲשֶׂה בְּאשה ששמה מִרְיָם, והיא היתה בַּת לאחד מהכהנים של משמרת בֵּילְגָּה, שֶׁחֲמִירָה דָּתָהּ, וְהָלְכָה וְנִשֵּׂאת לְסַרְדְּיוֹט [־שר ממונה] אֶחָד מִמַּלְכֵי יְוָונִים. וּכְשֶׁנִּכְנְסוּ יְוָונִים לַהֵיכָל בימי מתתיהו בן יוחנן, הָיְתָה מְכַעֶסֶת בְּסַנְדָּלָהּ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וְאָמְרָה לוֹקוּם לוֹקוּם – וזאב זאב [בלשון יווני] עַד מָתַי אַתָּה מְכַלֶּה מָמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בקרבנות שמקריבים לפניך, וְאַי אַתָּה עוֹמֵד עֲלֵיהֶם להציל בְּשָׁעַת הַדְּחָק. וּכְשֶׁשָּׁמְעוּ חֲכָמִים דָּבָר לאחר שגברה יד בית חשמונאי, קָבְעוּ – סגרו אֶת טַבַּעְתָּהּ של משמרת בילגה, וְגם סָתְמוּ אֶת חַלּוֹנָהּ – מקום ששומרים את הסכינים, וצריכה להשתמש בשל משמרת אחרת, וזה גנאי לה. וְיֵשׁ אוֹמְרִים שטעם הקנס היה משום סיבה אחרת, שמִּשְׁמַרְתּוֹ של בילגה היתה שׁוֹהָה ומאחרת לָבֹא כשהגיע שבוע שלה, ולא היו באים בזמן, וְנִכְנַס שֶׁכֻּלָּם אָחִיו עִמּוֹ וְשִׁמֵּשׁ תַּחְתָּיו – ופעם אחת שהתה לבוא הרבה, ונכנס ישבב אחיו שהוא המשמר הקודם לו שהיה ראוי לצאת, ושימש במקומו בתמיד של בין הערביים, וכיון שהוכיחו באיחורם שאין העבודה חביבה עליהם ומזלזלים הם בעבודת הקודש, לכן קנסום. מוסיפה הגמרא: שאַף עַל פִּי שֶׁבדרך כלל שִׁבְעֵי חֲרָשָׁעִים לֹא נִשְׁתַּכְּרוּ שהרי 'אוי לרשע אוי לשכינו', כאן שונה מתמיד וְשִׁבְעֵי בֵילְגָּה נִשְׁתַּכְּרוּ, ומהו שכרם, שכיון שֶׁבֵּילְגָּה לְעוֹלָם חוֹלֶקֶת בַּדָּרוֹם וְאף בכניסתה, אם כן משמרת שֶׁכֻּלָּם אָחִיו שהיא יוצאת כשמשמרת בילגה נכנסת, לעולם תחלוק בַּצָּפוֹן ואף בצאתה. ואם כן נשכרת היא משכנותה לרשע.

מקשה הגמרא: בְּשלמא לְמַאן דְּאָמַר שטעם הקנס משום שמִּשְׁמַרְתּוֹ שׁוֹהָה לָבֹא הֵיינוּ דְּקָנְסִינַן לְכוּלָּהּ מִשְׁמָר – מובן למה קנסו לכל המשמר, שכל אנשי המשמר ולזולו בעבודה. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר שטעם הקנס משום המעשה של מִרְיָם בַּת בֵּילְגָּה שֶׁהַמִּירָה דָּתָהּ, האם מִשּׁוּם בְּרָתֵיהּ קָנְסִינַן לֵיהּ לְדִידֵיהּ – לכל המשמר, הלא אפילו את אביה לבאורה אין סיבה לקנוס בחטא בתו. מתרצת הגמרא: אָמַר אַבַּיֵי אין – אכן יש סיבה לקנוס את האב בחטא בתו, כְּדְאָמְרֵי אינשי – משפט השגור בפי הבריות 'שׁוֹתֵא דִּינּוּקָא בְּשׁוּקָא אוֹ דַּאֲבוּהּ אוֹ דְּאִימֵּיהּ' – מה שהתינוק מדבר בשוק, זה מה ששמע או מאביו או מאמו. ואף מרים זו אם לא ששמעה מאביה שהיה מבזה את העבודה, לא היתה אומרת כך. מקשה הגמרא: וּמִשּׁוּם אֲבוּהּ וְאִימֵּיהּ קָנְסִינַן לְכוּלָּהּ מִשְׁמָרָה – האם משום אביה ואמה נקנוס לכל המשמרה. מתרצת הגמרא: אכן כך, משום שאָמַר אַבַּיֵי 'אוֹי לָרָשָׁע אוֹי לִשְׁכֵינוֹ', לכך קונסים את כל המשמרה. ודבר זה למדו (בתורת כהנים) מדיני בית מנוגע, שכתוב בו (ויקרא יד מ) 'וְחִלְּצוּ אֶת הָאֲבָנִים' ואם היה הנגע באבן שבינו לבין חבירו, חולצים אף את אבניו של השכן, ואף שהנגע לא נראה בביתו, שהרי זה הבית המנוגע בעון צרות עין בא, ולכן אף שכינו יענש עמו, ללמדך ש'אוי לרשע ואוי לשכינו'. מסיימת הגמרא: שמכך נלמד אף להיפך ש'טוֹב לַצַּדִּיק טוֹב לִשְׁכֵינוֹ', שהרי מידה טובה מרובה ממידת פורענות. ואמנם כך מפורש בפסוק שֶׁנֶּאֱמַר 'אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב כִּי פְרִי מַעַלְלֵיהֶם יֹאכֵלוּ', הרי שפתח הכתוב בלשון יחיד 'צדיק', וסיים בלשון רבים ללמדך שאף לשכניו טוב עמו.

הדרן עלך החליל וסליקא לה מסכת סוכה